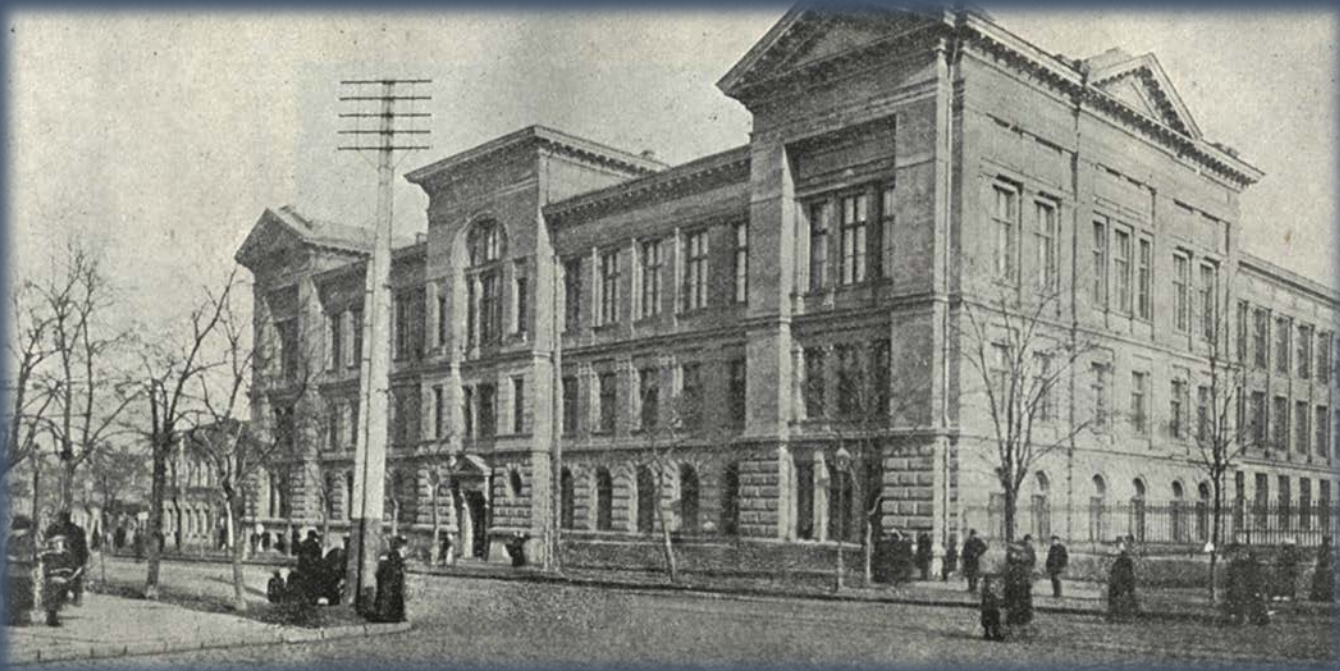

Власницькі ознаки
на примірниках видань
Г. С. Сковороди
з фонду
Наукової бібліотеки
Одеського національного
університету
імені І. І. Мечникова

Укладач: Алексеєнко М. В.

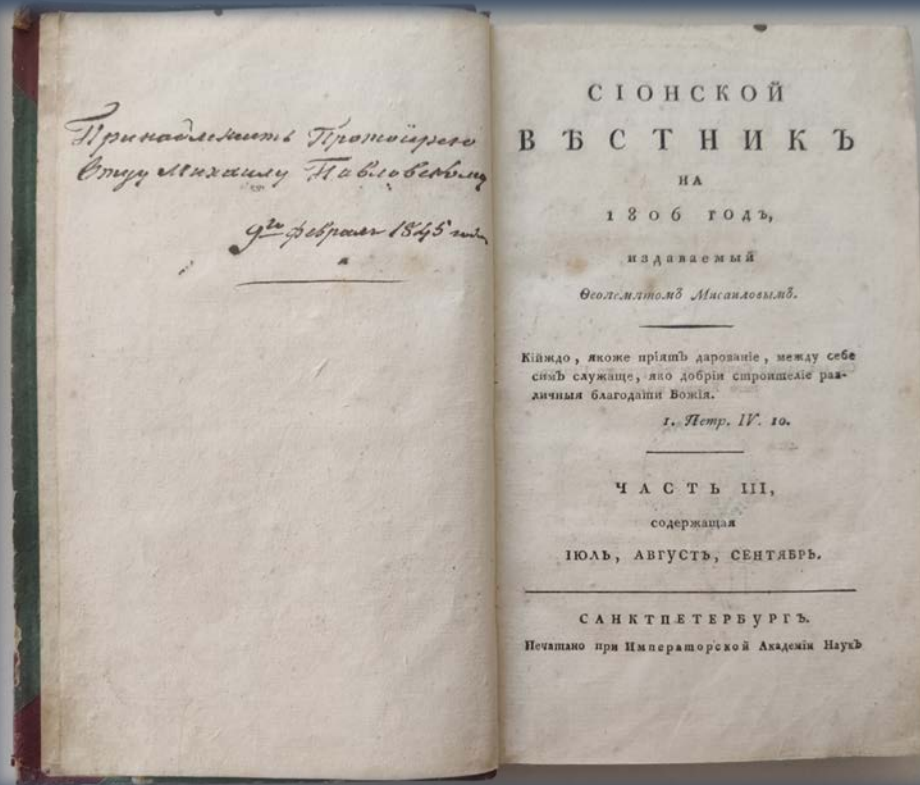
Любителя простоты и истинной свободы,
Безъ лести друзей пріимой, доволною всякъ всегда
зъ Достигая наперекъ наукъ, познавши дучо природы,
Достоинной для сердець примиря. Сковорода.

Будівля бібліотеки колишнього Новоросійського університету, у 1924 -1930 рр. – Центральна Наукова бібліотека м. Одеси

У рік ювілейних шанувань відомого філософа та мислителя світового рівня Григорія Савича Сковороди (1722-1794) Наукова бібліотека Одеського національного університету імені І. І. Мечникова представляє невеличку колекцію творів філософа та видань про нього. Крізь призму власницьких ознак на рідкісних книгах ХІХ – І третини ХХ ст. можна побачити історію формування цікавості до творчості мислителя саме в конкретному університеті на півдні України.

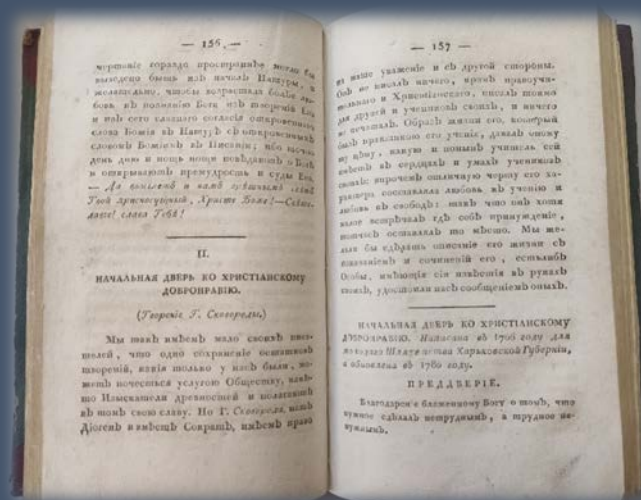

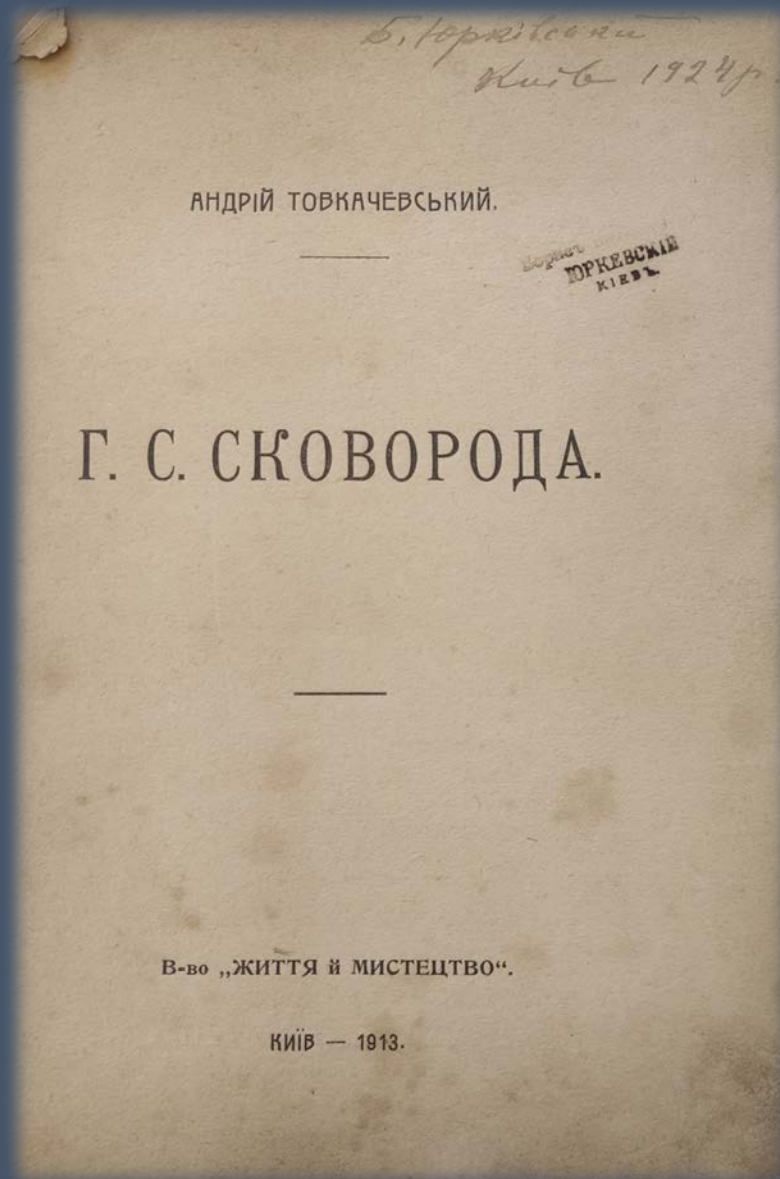
Курс лекцій з етики Г. С. Сковороди «Вступні двері до християнської добронравності» був надрукований у масонському періодичному виданні «Сіонський вісник» 1806 р.

У фонді Наукової бібліотеки зберігається комплект «Сіонського вісника» за 1806 р. На всіх примірниках присутні власницькі записи: Из книг Телесницкаго 18 VIII/1818; Принадлежит Протоіерею Отцу Михаилу Павловскому 9-го февраля 1845 года.

Степан Михайлович Телесницький (176? – після 1821) – відомий одеський масон, голова масонської ложи «Понт Евксинський», власник великої бібліотеки.

Михайло Карпович Павловський (1810–1898) – богослов, настоятель університетської церкви Св. Олександра Невського та професор богослов'я в Новоросійському університеті (1865–1875 рр.). У 1889–1891 рр. М. К. Павловський подарував університетській бібліотеці своє книжкове зібрання.

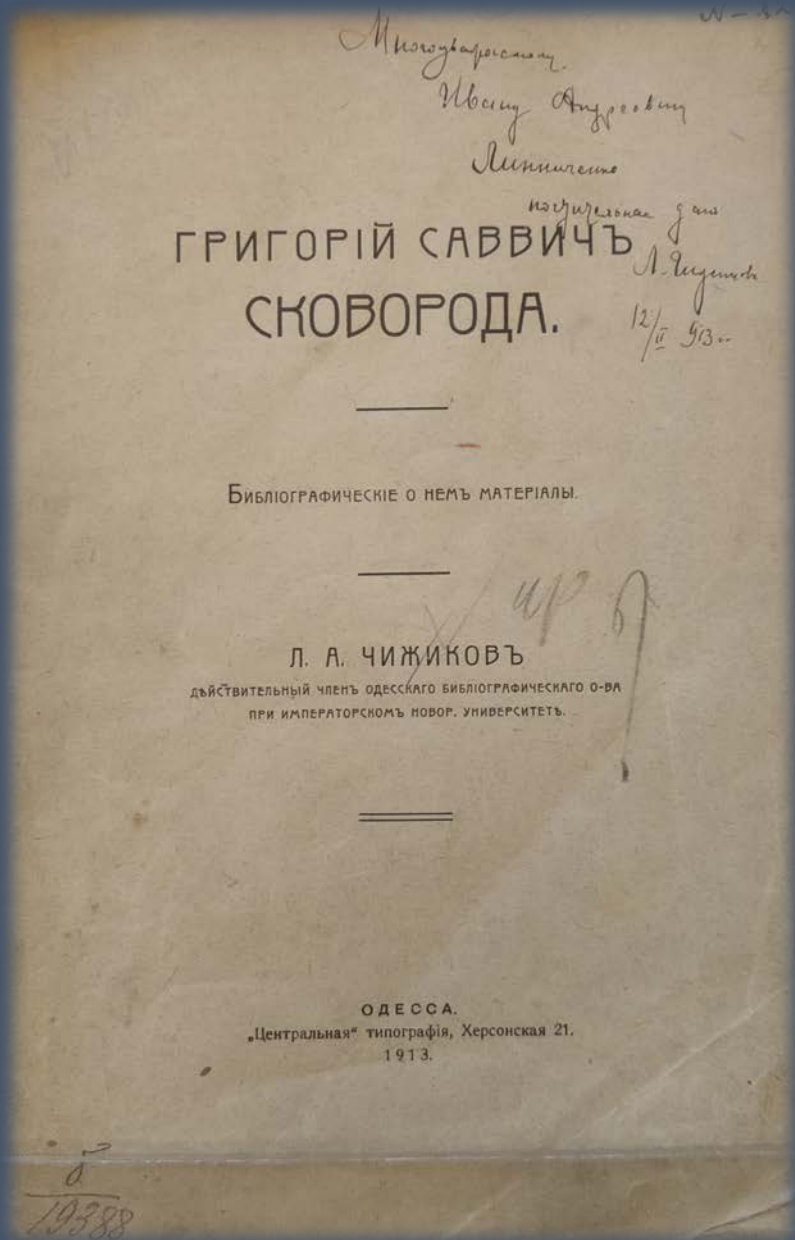

Публіцист Андрій Іванович Товкачевський (1885–1865) у 1913 р. презентував свою розвідку «Г. С. Сковорода» (Київ, 1913) окремим відбитком із літературно-критичного і громадсько-публіцистичного часопису «Українська хата», що виходив у 1909–1914 рр. у Києві.

На примірнику присутні друкований екслібрис російською мовою: «Борис Витальевич Юркевскій Києвъ» та власницький запис українською мовою: «Б. Юрківський Київ 1924 р.» .

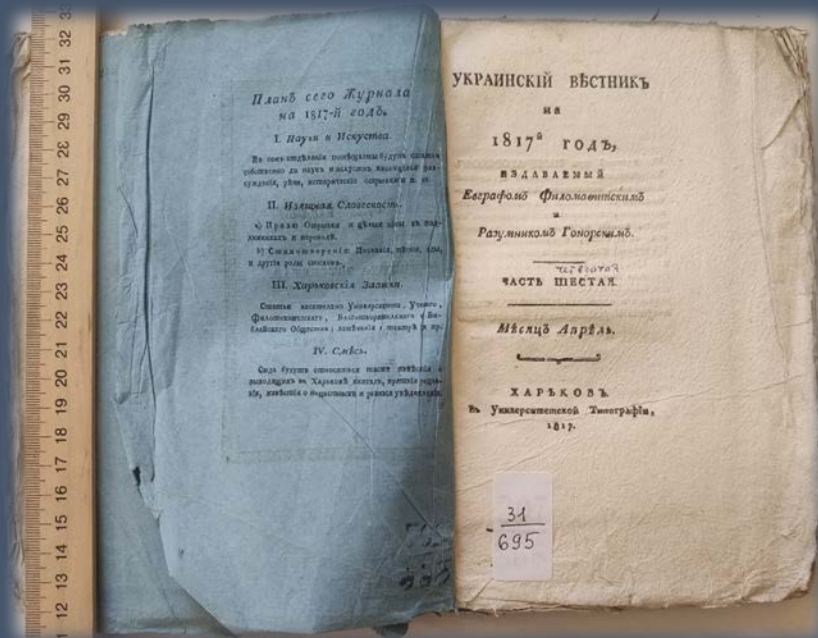
Борис Віталійович Юрківський (1881 – після 1944?) – мовознавець та перекладач, випускник університету Св. Володимира, член етнографічно-діалектичної секції ОКК при ВУАН; з 1924 р. мешкав у Одесі.

Дослідження одеського краєзнавця та книголюбця Луки Олексійовича Чижикова (1861–1924) «Григорій Саввич Скворода. Библиографические о нем материалы» (Одеса, 1913) . На примірнику університетської бібліотеки друкований екслібрис: «ЛУКА АЛЕКСЕЕВИЧЪ ЧИЖИКОВ Коблевская № 47, кв. 3. ОДЕССА», а також дарчий напис-інскрипт : «Многоуважаемому Ивану Андреевичу Линниченко почтительная дань Л. Чижиков» 12/II 913 г.».

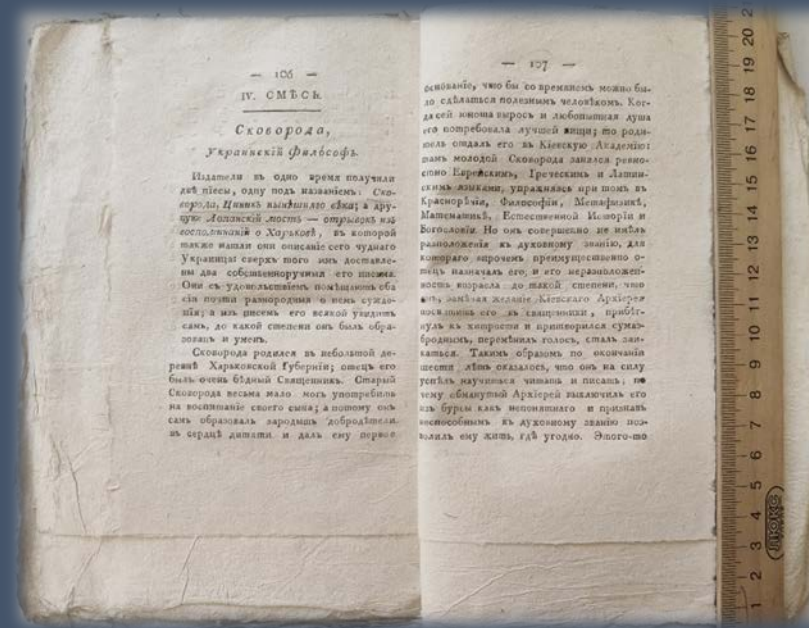
Л. О. Чижиков – одеський бібліофіл, власник особистої бібліотеки в кількості 3500-4000 томів, дійсний член Одеського бібліографічного товариства при Новоросійському університеті. Автор-власник подарував свою роботу професору Новоросійського університету Івану Андрійовичу Линниченку (1857–1926).

І. А. Линниченко – історик-медієвіст, музеєзнавець, архівознавець, джерелознавець, археограф, історіограф, бібліограф, книгознавець та педагог. Уродженець Києва, І. А. Линниченко у 1884–1885 рр. та 1896–1919 рр. мешкав в Одесі та працював в університеті.

У літературно-мистецькому, науковому та громадсько-політичному харківському місячнику «Український вісник» (Українській Вѣстник) 1817 р. були надруковані перші статті про життя та діяльність Г. С. Сковороди. Автори цих статей – особисті знайомі українського філософа та мислителя – мінералог, композитор, музикант і доктор філософії Густав Густавович Гесс де Кальве (Gustav Adolf Hess de Calve; 1784 – після 1837) та письменник, педагог і журналіст Іван Пилипович Вернет (Jean Vernet; 1760–1825).

Саме ці публікації про Г. С. Сковороду вважаються одними з перших біографій видатного мислителя. Відомо, що бібліотеки Благородного інституту в Одесі та одеського Рішельєвського ліцею (попередників університетської бібліотеки) передплачували «Український вісник» для своїх читачів, з тих часів повний комплект цього важливого українського періодичного видання за 1816–1819 рр. зберігається у фонді бібліотеки, яка згодом стала університетською.

Д. М. Багалій.

ИЗДАНИЯ

СОЧИНЕНІЙ Г. С. СКОВОРОДЫ

и состоящія въ связи съ ними

ИЗСЛѢДОВАНІЯ О НЕМЪ.

(Къ 120 годовщинѣ со времени его кончины: 1794—1914 г.).

I—VIII.

UCRAINICA

ПЕТРОГРАДЪ.

ТИПОГРАФІЯ ИМПЕРАТОРСКОЙ АКАДЕМИ НАУКЪ.

Вас. Остр., 9 лин., № 12.

1915.

Ювілейні дати народження та смерті Г. С. Сковороди привертали увагу дослідників до творчості відомого філософа. Питання історії української культури посідають у спадщині видатного українського історика, філософа та громадського діяча Дмитра Івановича Багалія (1857-1932) одне з чільних місць.

Дослідження Д. І. Багалія до 120-річчя від дня смерті філософа «Издания сочинений Г. С. Сковороды и состоящие в связи с ними изслѣдования о нем (к 120 годовщине со времени его кончины: 1794-1914 г.)» (Петроград, 1915) супроводжується штампами: Библиотека Новоросійскаго Университета; Ucrainica; АБОНЕМЕНТ НАУКОВА БІБЛІОТЕКА. ОДЕСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ. Всі власницькі ознаки належать одній бібліотеці, що змінювала свої назви та підпорядкування.

UCRAINICA

Академик Д. И. БАГАЛЕЙ

ОГР.

УКРАИНСКИЙ
СТРАНСТВУЮЩИЙ ФИЛОСОФ
Г. С. СКОВОРОДА

С ПРИЛОЖЕНИЕМ СТАТЬИ
~~М. И. ЯВОРСКОГО~~
СКОВОРОДА И ЕГО ОБЩЕСТВО

1950

Григорий Сковорода
С офорта проф. Матэ

1923

Дослідження Д. І. Багалія «Украинский странствующий философ Г. С. Сковорода с приложением статьи М. И. Яворского «Сковорода и его общество» було надруковано в Харкові 1923 р. Ім'я автора статті М. І. Яворського закреслено на обкладинці та титульному аркуші примірника, а сама стаття відсутня.

Матвій Іванович Яворський (1885–1937) – український історик, політичний діяч, академік ВУАН. У 1920-х рр. М. І. Яворський завідував управлінням Укрнауки у Харкові, очолював історичний відділ Українського інституту марксизму. Займався історією революційного руху в Україні та створенням загальних курсів української історії. Був репресований за звинувачення в українському націоналізмі у 1931 р. Покарання відбував на Соловках, розстріляний у 1937 р., реабілітований у 1989 р.

[92 (Сковорода): 14]

ВОЛОДИМИР БІЛИЙ.

Укр.

ОГР.

Г. С. СКОВОРОДА.

ЖИТТЯ Й НАУКА.

~~29~~
~~1924.~~

Київ—1924

Дослідження етнографа та літературознавця, вихованця університету Св. Володимира у Києві Володимира Васильовича Білого (1894–1937) «Г. С. Сковорода. Життя й наука» (Київ, 1924) . В. В. Білий викладав у закладах середньої освіти та працював у Катеринославському крайовому музеї, був членом Етнографічної комісії ВУАН.

У червні 1937 р. В. В. Білий був заарештований та розстріляний у листопаді того ж року за сфабрикованою справою як член націоналістичної організації.

Штамп «ОГР.» свідчить про обмеження для читачів бібліотеки знайомиться з подібною літературою.

СОЧИНЕНІЯ

Григорія Саввича

СКОВОРОДЫ,

собранныя и редактированныя проф. Д. И. Багалъемъ.

ЮБИЛЕЙНОЕ ИЗДАНИЕ

(1794—1894 годъ).

Съ портретомъ его, видомъ могилы и снимками почерна.

И томъ Сборника Харьковскаго Историко-Филологическаго общества.

ХАРЬКОВЪ.

Типографія Губернскаго Правленія, Петровскій пер., д. № 17.

1894.

Перша академічна збірка «Сочинения Григория Саввича Сковороды, собранные и редактированные проф. Д. И. Багалеем: юбилейное издание (1794–1894 год)» вийшла до 100-річчя від дня смерті Г. С. Сковороди 1894 р. як сьомий том Харківського історико-філологічного товариства. До видання увійшли більша частина трактатів, діалогів, поетичних творів, листів філософа, а також біографія Г. С. Сковороди, написана його учнем М. Ковалінським та нарис самого Д. І. Багалія про філософа. Багалій один з перших висвітлив роль Г. С. Сковороди в житті Харківського університету.

Materiaux pour servir à l'histoire des sectes russes. Livraison 5.
Redigé par V. Bontch-Brouévitch.

Матеріали нъ исторіи и изученію русскаго сектанства и старообрядчества.
Подъ редакціей Владимира Бончъ-Бруевича.

ВЫПУСКЪ ПЯТЫЙ.

Собрание сочинений
Г. С. СКОВОРОДЫ.

Томъ I.

Съ біографіей Г. С. Сквороды М. И. Ковалинскаго

съ замѣтками и примѣчаніями

Владимира Бончъ-Бруевича.

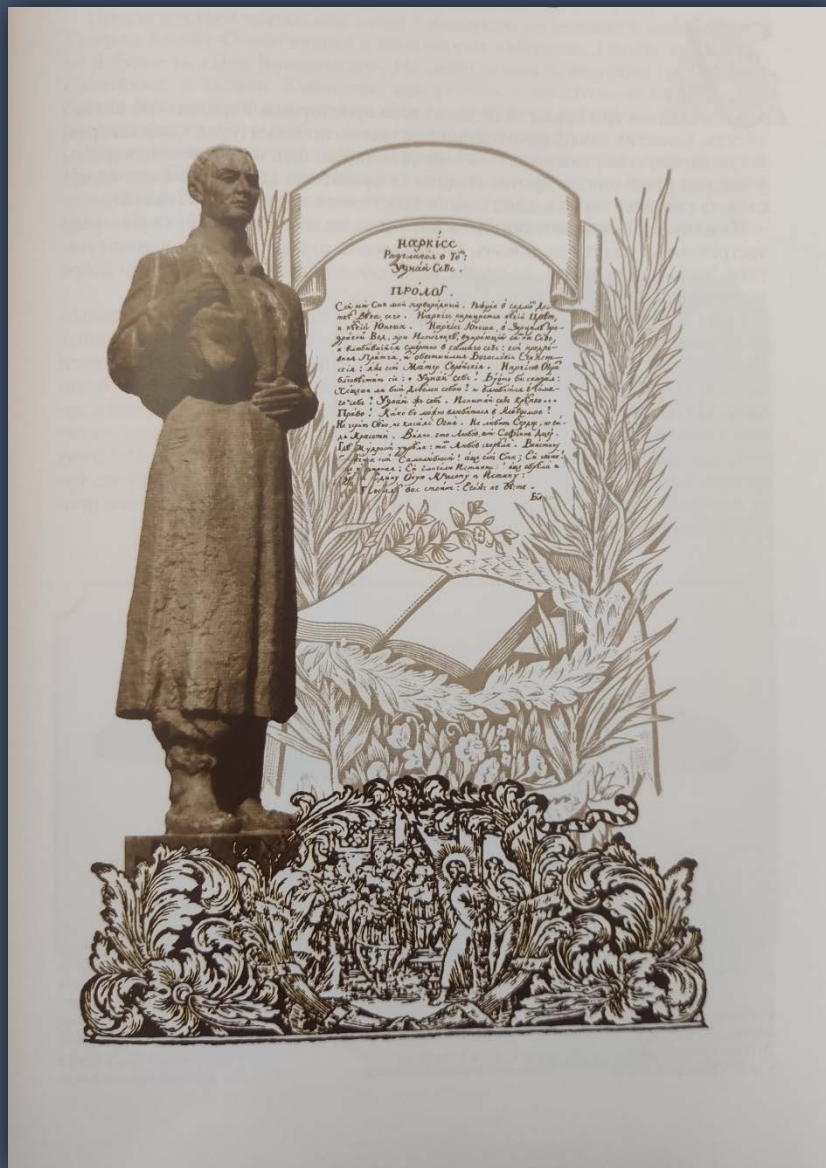
Портретъ и факсимиле автора.

С.-ПЕТЕРБУРГЪ.

1912.

Важливе академічне видання «Сочинения Г. С. Сквороды, с биографией Г. С. Сквороды М. И. Ковалинского, с заметками и примечаниями Владимира Бонч-Бруевича» (СПб., 1912). Видання надруковано у серії «Матеріали до історії та вивчення російського сектанства та старообрядництва», але лишилося незакінченим: другий том так і не вийшов у світ. Книжкова серія була заснована Володимиром Дмитровичем Бонч-Бруєвичем (1873–1955). у 1908–1916 рр. випуски серії виходили у Санкт-Петербурзькому видавництві «Життя та Знання». Атеїст В. Д. Бонч-Бруєвич вважав церкву інститутом буржуазної ідеології та вивчав релігійно-громадські рухи за для використання їх досвіду в боротьби з російським самодержавством. У цьому ключі розглядалась біографія та філософське вчення Г. С. Сквороди.

Примірники супроводжуються штампами: Кабінет Історії України Од. І. П. О.; Держуніверситет Історичний Кабінет, які свідчать про еволюцію закладів вищої освіти Одеси: Одеський інститут професійної освіти (ОІПО; 1930-1933) – Одеський державний університет (відновлений у 1933 р.) .

Доробок великого українського мандрівного філософа Г. С. Сковороди знаходив відгук у різні часи. Масштаб особистості Г. С. Сковороди мав велике значення і для представників різноманітних кіл одеського суспільства.

Представники масонського руху та православні священники, університетська професура та члени наукових і бібліофільських товариств – усі шукали відповіді на свої питання у надбанні Г. С. Сковороди. Власницькі ознаки та бібліотечні штампи на книгах університетської бібліотеки свідчать як про трагічну історію багатьох авторів-українців, що досліджували творчість великого філософа, так і про прояви радянської цензурної політики у діяльності бібліотек.

Усі ці питання потребують додаткових досліджень, матеріал для яких може надати фонд університетської бібліотеки.